

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'. - ΕΤΟΣ Α° (16°)

Ἀθήνα, Σάββατο, 19 Ὀκτωβρίου 1919

ΑΡΙΘ. 45 (654)

ΛΕΩΝΙΔΑ ΑΝΤΡΕΓΕΒ

Ο ΣΑΒΒΑΣ

3-

ΠΡΑΞΗ ΔΕΥΤΕΡΗ...

Ἡ σκητὴ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ἀλλῆς τοῦ μοναστηριοῦ. Στὸ βάθος τῆς σκητῆς καὶ στὸν ἀριστερὸ τοίχο θρῶσκεται τὸ μοναστήρι, ἡ τροπεζαρία, τὰ κελιά τῶν κληρῶν, ἕνα μέρος τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ πύργου με ἀψιδωτὴ πύλη. Σὲ διάφορα μέρη τῆς ἀλλῆς θρῶσκονται μικρὲς θύλινες γέφυρες. Ἡ δεξιὰ πλευρὰ τῆς σκητῆς δείχνει τὴ γωνία τοῦ τοίχου τοῦ πύργου καὶ ἕνα μικρὸ μοναστηριακὸ νεκροταφεῖο κοντὰ στὸν τοίχο, περιτριγυρισμένον με σιδερένια κάγκελα. Μαριάρια μνημεῖα, πέτρινα καὶ σιδερένιες πλάκες, ποὺ εἶναι θαυρὰ χωμένες στὴ γῆ, ὅλα εἶναι παλιὰ, μισοχάλασμα ἀπὸ τὴν πολυκαιρία φαίνεται πὼς ἀπὸ καιρὸ πιά δὲ θάπτον κανένα ἐκεῖ. Μὰ ἀγριοτριταφυλιά, δυό-τρὶα μικρὰ δέντρα.

Εἶναι θρόνον, πρὸς τὸ δεξιόν, μετὰ τὸν ἐσπερινόν ἀπὸ τὸν πύργον, καὶ ἀπὸ τὸν τοίχον σχηματίζονται μεγάλες σκιές. Τὸ χίτριον καὶ ὁ πύργος εἶναι περιλουμένα με τὸ κοκκινωπὸ φῶς τοῦ ἡλιοβασιλέματος. Ἀπάνω στὶς γεφυροῦδες περπατοῦν οἱ κληρῶνες, οἱ δόκιμοι καὶ οἱ προσκωνητές. Στὴν ἀρχὴ τῆς πράξης ἀκούγονται πίσω ἀπὸ τὸν τοίχον, πὼς ὀδηγοῦν κοπάδια, τὸ καμτοῖκι τοῦ βοσκῶν, τὸ θέλασμα τῶν ἀρνιῶν, ὁ μυκηθμὸς τῶν ἀγελάων καὶ ὀδυμένες φωνές. Πρὸς τὸ τέλος τῆς πράξης σκοτεινιάζει καὶ ἡ κίνηση μέσα στὴν ἀλλή παύει. Ἀπάνω στὸν μπάγκον, κοντὰ σὰ κάγκελα τοῦ νεκροταφείου κάθεται ὁ ΣΑΒΒΑΣ, ὁ ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ καὶ ὁ νεαρὸς δόκιμος ΒΑΣΙΑΣ. Ὁ Σπεράνσκη κρατεῖ τὸ καπέλον τοῦ ἀπάνω σὰ γόνατα καὶ κάποιον κάποιον χαιδεύει τὰ μακρὰ μαλλιά του, ποὺ πέφτουν στὸ μακρὸ καὶ ὄχρον πρόσωπόν του, κρατεῖ τὰ πόδια του ἐνωμένα, μιλεῖ οἰγὰ, μελαγχολικὰ, χειρονομεῖ μόνο με τὸν δείκτην τεταωμένο. Ὁ δόκιμος εἶναι νέος, στρογγυλοπρόσωπος, γερός, δὲν ἀκούει τὴν ὁμιλίαν τῶν ἄλλων, μοναχὰ ὄλον τὸν καιρὸν χαμογελεῖ γιὰ κάτι, μοναχὸς του.

ΣΑΒΒΑΣ.—Ναί. Σὲ τί λοιπὸν καταγίνεστε ἐδῶ;

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Μὴ σὲ τίποτε, Σάββα Γεγώροβιτς. Μήπως μες σὲ τέτοια κατάσταση μπορεῖ κανεὶς

να καταγίνεται σὲ τίποτε; Ὅταν μιὰ φορὰ ὁ ἀνθρώπος ἀμφιβάλλει γιὰ τὴν ἴδια του τὴν ὑπαρξιν, τότε δὲν εἶναι ὑποχρεωμένος ν' ἀσχολεῖται γι' αὐτήν. Μὰ ἡ διάκονα δὲν τὸ καταλαβαίνει αὐτό. Εἶναι πολὺ ζουτι γυναικα, ντιπ ἀμόρφωτη, καὶ ἐξὸν ἀπ' αὐτό, ἔχει καὶ κακὸ χαρακτήρα καὶ μ' ἀναγκάζει νὰ δουλεύω. Μὰ ποιά δουλειὰ εἶναι δῶ; Κι ἕνα ἄλλο: ἔχω πολὺ καλὴ ὄρεξιν, μοῦ αὔξησε ἀκόμη περισσότερο στὴν ἱερατικὴ σχολή, μ' αὐτὴ με μαλώνει γιὰ τὸ κάθε, με τὸ συμπάθειο, κομμάτι ψωμί. Δὲν τὸ καταλαβαίνει ἡ ἀμόρφωτη γυναικα, πὼς στὴν πραγματικότητά αὐτὸ τὸ κομμάτι, εἶναι πολὺ πιθανὸν νὰ μὴ θρῶσται καθόλου. Ἄν εἶχα ἀληθινὴ ὑπαρξιν ὅπως οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι, θὰ ὑπόφερα πολὺ, μὰ στὴν τωρινή μου κατάστασιν οὔτε οἱ ἐπιθέσεις με πειράζουν. Δὲ με συγκινοῦν τὰ τῆς ζωῆς, Σάββα Γεγώροβιτς.

ΣΑΒΒΑΣ.—(Χαμογελεῖ γιὰ τὴν ἀνεξήγητη χαρὰ τοῦ δόκιμου καὶ λέγει ἀφηρημένος). Καὶ εἶναι πολὺς καιρὸς ποὺ τὸ πάθατε αὐτό;

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Ἀπ' τὴν σχολὴν ἀκόμη, ὅταν μαθαίναμε τὴ φιλοσοφίαν. Εἶναι φοβερὴ αὐτὴ ἡ κατάσταση Σάββα Γεγώροβιτς. Τώρα κάπως συνήθισα, μὰ στὴν ἀρχὴ εἶταν ἐντελὸς ἀνυπόφορον. Κρεμίστηκα μιὰ φορὰ με ξεκρεμάσανε, κρεμίστηκα καὶ ἄλλη φορὰ —καὶ πάλι με ξεκρεμάσανε. Καὶ με διώξαν ἀπ' τὴν σχολήν: «πήγαινε, τρελλέ, νὰ κρεμαστεῖς σ' ἄλλο μέρος. Σὰν νὰ χροιάζεται καὶ ἄλλο μέρος, καὶ νὰ μὴν εἶναι ὅλα τὰ ἴδια!

ΒΑΣΙΑΣ.—Σάββα Γεγώροβιτς, πᾶς αἶσιον νὰ ψαρέψουμε στὸ μῦλον;

ΣΑΒΒΑΣ.—Δὲ μ' ἀρέσει τὸ ψάρεμα: Βαρετὴ ἀσχολία.

ΒΑΣΙΑΣ.—Κοῖμα. Τότε νὰ πᾶμε στὸ δάσος, νὰ σπάσουμε ξερὰ κλαδιά. Εἶναι πολὺ εὐθηνια, περπατεῖς καὶ με τὸ μπαστοῦνι σπάσεις τὰ ξερὰ κλαδιά, ὕστερα φωνάζεις: γό-γό-γό! Κι ἀπὸ τὸν γροσιμὸν ἀκούγεται: γό-γὸ-γὸ! Μὰ σὰς ἀρέσει νὰ κολυμπᾶτε;

ΣΑΒΒΑΣ.—Μ' ἀρέσει. Ξέρω καλὸ κολυμπᾶτε.

ΒΑΣΙΑΣ.—Κ' ἐμένα μ' ἀρέσει.

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—(Στενάζοντας). Ναί. Παράξενη κατάσταση.

ΣΑΒΒΑΣ.—(Χαμογελώντας πρὸς τὸν δόκιμον). Τί; Μὰ τί κάνετε τώρα;

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Ὁ θεὸς μου ὁ πάτερ δικός, ὅταν με πῆρε στὸ σπῆτι του, μοῦβαλε καὶ ἕναν ὄρον, νὰ μὴ κάνω ἄλλη ἀπόπειρα κατὰ τῆς ζωῆς μου. Καὶ τί! Κ' ἐγὼ τοῦ εἶπα, ἀφοῦ πράγματι ὑπάρχομε, πὼς δὲ

θὰ κρεμαστώ ἄλλη φορά.

ΣΑΒΒΑΣ.—Καὶ γιατί θέλετε νὰ μάθετε ἂν ὑπάρχομε ἢ ὄχι; Νά, κοιτάξτε τὴν ὁμορφὴν ποὺ εἶναι ὁ οὐρανός! Νά, τὰ χελιδόνια, μυρίζουν τὰ χ'όρια... τί ὁμορφα! (Πρὸς τὸν δόκμο). Δὲν εἶναι ὁμορφα μπάριμπα;

ΒΑΣΙΑΣ.—Σάββα Γεώργιοιτις, σὰς ἀρέσει νὰ χαλάτε μυρμιγκοφωλιές;

ΣΑΒΒΑΣ.—Δὲν ξέρω, δὲν τὸ ἔκαμα ποτέ. Μὰ νομίζω πὼς θ'ἄξει κάποιο ἐνδιαφέρον.

ΒΑΣΙΑΣ.—Πολὺ ἐνδιαφέρον. Ἀμὲ νὰ πιάνετε φίδια, σὰς ἀρέσει;

ΣΑΒΒΑΣ.—Εἶναι πολὺς καιρὸς ποὺ δὲν ἔπιασα κανένα. Κάποτε μ' ἄρεσε αὐτό.

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—(Καρτερόντας ὑπομονητικὰ νὰ τελειώσουν τὴν κουβέντα τους). Τὰ χελιδόνια! Πετοῦνε! καὶ τί μὲ τοῦτο; Ἴσως καὶ αὐτὰ τὰ χελιδόνια νὰ μὴν ὑπάρχουν, καὶ ὅλα αὐτὰ νὰ εἶναι ὄνειρο, φαντασία.

ΣΑΒΒΑΣ.—Αἶ, καὶ τὰ ὄνειρα εἶναι κάποτε ὁμορφα.

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Ἐγὼ ὅμως θέλω νὰ ξυπνήσω, καὶ δὲν μπορῶ. Περιπατῶ, περιπατῶ ὡς ὅτου κουραστώ, ὡς ὅτου ἀποκάμω, μὰ μόλις συνέλθω, εἶμαι πάλι ἐδῶ. Τὸ μοναστήρι, τὸ καμπαναριό, ποὺ χτυπάει τὸ ρολόι. Κι ὅλα εἶναι σὰν ὄνειρο. Κλείνεις τὰ μάτια, καὶ δὲν εἶναι πιά. Τ' ἀνοίγεις, πάλι παρουσιάζονται. Ἄλλοτε, πηγαίνω στὸν κάμπο, τὴ νύχτα, κλείνω τὰ μάτια, καὶ μοῦ φαίνεται, πὼς δὲν ὑπάρχει τίποτε. Ἐαφνικὰ μόνο φωνάζει καμμιὰ ὄρνιθα, περνάει κανένα κάρρο στὸ δρόμο, καὶ πάλι εἶναι σὰν ὄνειρο. Γιατί, ἅμα κλείσεις τ' αὐτιά, δὲν ἀκούς πιά τίποτε. Καὶ σὰν πεθάνω ὅλα θὰ σωπάσουν, καὶ τότε θὰ γίνῃ ἡ ἀλήθεια. Μόνο οἱ νεκροί, Σάββα Γεώργιοιτις, ξέρουν τὴν ἀλήθεια.

ΒΑΣΙΑΣ.—(Χαμογελάει, κοινῶν προσεκτικὰ τὰ χέρια του σὲ κάποιο πουλί, ψιθυρίζει.) Καιρὸς γιὰ ἕπνο! Γιὰ ἕπνο! Ἄκουσες!

ΣΑΒΒΑΣ.—(Μὲ δυσἀρέσκεια.) Ποιοὶ νεκροί; Ἄκουστε, ἄριστε κύριε. Ἔχω μυαλό χωριάτικο, ἀπλοϊκό, αὐτὴς τίς λεπτομέρειες δὲν τίς καταλαβαίνω. Γιὰ ποιὸς πεθαμένους μιλάτε;

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Γενικὰ γιὰ ὄλους. Γι' αὐτὸ οἱ πεθαμένοι ἔχουν ἥσυχον πρόσωπο. Νά, κοιτάξτε, ὅσο, ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἂν ἐβασανίζονταν πρὶν πεθάνει, μόλις πεθάνει τὸ πρόσωπο του γίνεταί ἀμέσως ἥσυχον. Γιατί γνώρισε τὴν ἀλήθεια. Ἐρχομαί δὴ πάντα σ' ὄλες τίς κηδεῖες, καὶ αὐτὸ εἶναι πολὺ περιεργό. Ἐθαψαν ἐδῶ μιά χωριάτισσα, πέθανε ἀπὸ λύπη γιὰ τὸν ἄντρα της ποὺ τὸν ἔκοψε ὁ σιδηρόδρομος. Τί ἄραγε νὰ γίνονταν μὲς στὸ κεφάλι της πρὶν πεθάνει, φοβᾶται κανεὶς καὶ νὰ τὸ σκεφτεῖ. καὶ εἶτανε τόσο ἥσυχον, γιατί ἔμαθε πὼς ἡ λύπη της εἶτανε ἓνα ὄνειρο, μὰ φαντασία. Ἄγαπῶ τοὺς νεκρούς, Σάββα Γεώργιοιτις. Μοῦ φαίνεται, πὼς οἱ νεκροὶ πραγματικὰ ὑπάρχουνε.

ΣΑΒΒΑΣ.—Δὲ μ' ἀρέσουν οἱ πεθαμένοι... (Ἀνυπόμονα.) Ἄκουστε ὅμως, εἰστε πολὺ δυσἀρεστος, κύριε. Εἰστε σὰν τὴν πόρτα, ποὺ στράβωσε ἀπ' τίς βροχὲς καὶ ἀπ' τὴν ὀποία αἰωνίως φυσᾷ. Σὰς τὸπονε καμμιὰ φορά;

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Ναί, μοῦ τόπονε καὶ ἄλλοι.

ΣΑΒΒΑΣ.—Κι ἐγὼ δὲ θὰ ἔκαμα τὸν κόπο νὰ σὰς βγάλω ἀπ' τὴν θηλειά. Ποιὸς βλάνας σὰς ἔβγαλε; Οἱ συνάδελφοι;

ΣΠΕΡΑΝΣΚΗ.—Τὴν πρώτη φορά ὁ πάτερ οἴκο-

νόμος, τὴν ἄλλη, οἱ συνάδελφοι. Πολὺ λυποῦμαι, Σάββα Γεώργιοιτις, ποὺ εἰστε δυσἀρεστημένος μαζί μου. Κι ἐγὼ ἤθελα σὰν σὲ ἄνθρωπο μορφωμένο, νὰ σὰς δεῖξω κάποιο ἔργο μου, ποὺ ἔμεινε, ἀπὸ τὴ σχολὴ ἀπέλειωτο. Ὀνομάζεται: «Τὰ βήματα τοῦ Θανάτου» εἶναι ἓνα σὰ διήγημα.

ΣΑΒΒΑΣ.—Ὅχι, καὶ νὰ μὲ συμποδάτε. Ἐν γέ-
νει...

ΒΑΣΙΑΣ.—(Σηκώνεται). Ὁ πάτερ Κύριλλος ἐρχεται, πρέπει νὰ τοῦ δίνω!

ΣΑΒΒΑΣ.—Γιατί;

ΒΑΣΙΑΣ.—Μ' ἔπιασε ποὺ φώναξα μὲς στὸ δάσος «ἦ-γὸ-γὰ». Ἄχ, ἐσύ, μοῦ εἶπε, λυκάνθρωπε, κακὸ πνεῦμα, τραγοπάθη... Αὔριο μετὰ τὸ φαγί, καλά; (Φεύγει. Πρῶτα περπατεῖ κανονικὰ, ὕστερα μ' ἓνα βήμα πηδηχτό).

Ο ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Γιατί πρῶτα μιλάτε, νεοὶ μου; Δὲν εἰστε, νομίζω, ὁ γιὸς τοῦ Τροπίνου, τοῦ Γεωργίου Ἰδάνοιτις;

ΣΑΒΒΑΣ.—Ναί, αὐτὸς ὁ ἴδιος.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Ἄκουσα, ἄκουσα. Ἄξιος ἄνθρωπος ὁ πατέρας σας. Ἐπιτρέπετε νὰ καθίσω; (Κάθεται). Ἐβράδιασε, καὶ κάνει τέτοια ζῆστη, μήπως θάχομε καμμιὰ μπόρα τὰ μεσάνυχτα; Αἶ πὼς σὰς φαίνεται, νέε μου, ὁ τόπος μας, σὰς ἀρέσει; Μπροστὰ στὴν πρῶτη, πὼς τὸν βροῖσκετε;

ΣΑΒΒΑΣ.—Πλοῦσιο τὸ μοναστήρι.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Ναί, δόξα νάχει ὁ Θεός. Ποὺ τὸ ἐχτιμῶνε πολὺ, μπορῶ νὰ πῶ, σ' ὅλη τὴν Ρωσσία. Εἶναι πολλοί, ποὺ ἐρχονται, καὶ ἀπὸ τὴ Σιβηρία ἀκόμη. Μακριὰ πάει ἡ δόξα του. Νά, γλήγορα θάχομε τὴ γιορτὴ...

ΣΑΒΒΑΣ.—Ὅτι κουραστεῖτε πολὺ, πάτερ. Μέρα καὶ νύχτα λειτουργίες...

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Πρέπει νὰ κοιπό-
σομε γιὰ τὸ μοναστήρι.

ΣΑΒΒΑΣ.—Κ' ὄχι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους;

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Μὰ καὶ γιὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἀμὲ γιὰ ποιὸν ἄλλον; Πέρισον ἐδῶ πόσοι γινήκανε καλά! Ἐνας τυφλὸς εἶδε τὸ φῶς, δυὸ παράλυτοι ἄρχισαν νὰ περιπατοῦν... Θὰ τὰ δῆτε καὶ μόνος σας, νέε μου, τότε δὲ θὰ χαμογελάτε πιά. Ἐσεῖς, καθὼς ἄκουσα, δὲν πιστεύετε.

ΣΑΒΒΑΣ.—Πολὺ σωστὰ σὰς πληροφορήσαν δὲν πιστεύω.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Ἄ-ἄ, ντροπή, ντροπή! Εἶναι βέβαια πολλοὶ ποὺ δὲν πιστεύουν, ἀπὸ τοὺς μορφωμένους πρὸ πάντων, μὰ κερδίζουν τίποτε ἀπ' αὐτό; Ἀμφιβάλλω.

ΣΑΒΒΑΣ.—Ὅχι, δὲν εἶναι καὶ πάρα πολλοί. Αὐτοὶ δὲν πᾶνε μοναχὰ στὴν ἐκκλησία καὶ νομίζουν πιά, πὼς δὲν πιστεύουν, μὰ ἡ πίστη εἶναι μέσα τους. Ἴσως μάλιστα εἶναι πρὸ βαθεῖα, παρὰ σὲ λόγου σου.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Τί μᾶς λέτε, καλέ!

ΣΑΒΒΑΣ.—Μόνο κρύβονται πίσω ἀπ' εὐγενικὸς τρόπους. Εἶναι λαὸς μορφωμένος βλέπετε.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Βέβαια, βέβαια. Μὰ μὲ τὴν πίστη εἶναι κανεὶς πρὸ ἥσυχος.

ΣΑΒΒΑΣ.—Ἄκουσα πὼς ὁ διάβολος τίς νύχτες πνίγει τοὺς καλογέρους...

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—(Γελώντας). Ἄναησιές!... (Φωνάζοντας ἓνα γεροκαλόγερο, περαστικό).

Πάτερ Βησσαρίων, όρίστε από δω. Καθήστε! Νά, ό γόκας του Γεώργι Ιδάνοβιτς, έπιμένει, πώς μάς πνίγει ό διάβολος τις νύχτες. Δέν τ' άκούσατε;

(Γελούν οι δύο καλόγεροι, κοιτάζοντας ό ένας τον άλλο.)

ΓΕΡΟ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Είνα μερικοί που κοιούνται άσχημα από την πολυφαγία, και γι' αυτό τους φαίνεται πως τους πνίγουνε. Ό διάβολος, νέε μου, δέν μπαίνει εύκολα μέσ στα ίερά μέρη.

ΣΑΒΒΑΣ.—Μ' άν άξαφνα μπει; Τι θά πήτε τότε, πατέρες;

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Θά του δόσουμε ένα ξύλο με την άγιαστούρα! Που χόθηκες, μαυροτίγανο; (Οι καλόγεροι γελούν.)

ΓΕΡΟ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Ό Βασιλιάς Ήρώδης έρχεται.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Σταθήτε μια στιγμή, πάτερ Βησσαρίων (πρός τον Σάββα.) Μιλάτε για πίστη και για άλλα, μά σταθήτε, να σας δείξω έναν άνθρωπο. Κοιτάξτε πως περπατεί. Έχει άπάνω του μια άλυσίδα που ζυγίζει έναμυον πούντι. Χορεύει αντί να περπατάει. Κάθε καλοκαίρι μάς έρχεται, να να πούμε και την άλήθεια, είναι περιζήτητος ξένος. Βλέποντας αυτόν, δυναμώνει και των άλλων ή πίστη... Ήρώδη, αϊ Ήρώδη!

ΉΡΩΔΗΣ.—Τι θέλεις;

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Έλα δω μια στιγμή. Νά, ό κύριος άμφιβάλλει άν υπάρχει Θεός για μίλησέ τον.

ΉΡΩΔΗΣ.—Και σύ, κοιλαρά, δε ντρέπεσαι, απ' την μπύρα δέν μπορείς να γυρίσεις τη γλώσσα σου.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Αίρετικέ!

(Γελούν κι οι δύο.)

ΉΡΩΔΗΣ.—(Ζυγώνοντας.) Ποιός κύριος;

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Νά, αυτός.

ΉΡΩΔΗΣ.—(Τόν παρατηρεί προσεχτικά.) Αιψά βάλλει. αϊ, άς άμφιβάλλει, τί δουλειά έχω εγώ;

ΣΑΒΒΑΣ.—Έτσι, λοιπόν!

ΉΡΩΔΗΣ.—Άμέ πως ενόμιζες;

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Δέν κίθεσαι;

ΉΡΩΔΗΣ.—Καλά είμαι κ' έτσι.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—(Πρός τον Σάββα αγά.) Θέλει γιό να κουραστεί. Όσον δέν έξαντληθεί από την κόουραση, ούτε τρώει ούτε κοιμάται. (Δυνατά.) Νά, ό κύριος άπορεί για τις άλυσίδες που έχεις.

ΉΡΩΔΗΣ.—Τι εν' οί! άλυσίδες;—ποηχιδάκια. Βάλ' τα 'πάνω στ' άλογο, θά τα κουβαλήσει, φτάνει ναχει δύναμη... Είναι σκοτεινή ή ψυχή μου. (Κοιτάζει τον Σάββα.) Ξέρεις σκοτώσα το παιδί μου. Έγώ ή Ίδιος. Θά στο έπανε αυτά τα κοράκια, αϊ;

ΣΑΒΒΑΣ.—Μου τ'όκανε.

ΉΡΩΔΗΣ.—Μπορείς να το νιώσεις;

ΣΑΒΒΑΣ.—Γιατί όχι; Μπορώ.

ΉΡΩΔΗΣ.—Ψέγματα, δέν μπορείς. Και κανείς δέν μπορεί να το καταλάβει. Να γυρίζεις όλο τον κόπον, όλη την γη, να ρωτήσεις όλους τους ανθρώπους, κανείς δε θά μπορούσει να το καταλάβει. Και σά λέει κανένας, πως το καταλαβαίνει, λέει ψέγματα, όπως και σύ. Έσύ, τη μήτη σου καλά-καλά δε βλέπεις, και υλάς. Κουτός είσαι άκόμη.

ΣΑΒΒΑΣ.—Άμ' εσύ είσαι γνωστικός;

ΉΡΩΔΗΣ.—Έγώ είμαι γνωστικός. Με φώτισε ή

θλίψη μου. Είναι μεγάλη ή θλίψη μου, πιο μεγάλη δέν είναι άπάνω στη γης άλλη! Σκότωσα το παιδί μου' ό Ίδιος, με τα χέρια μου. Όχι μ' αυτό που βλέπεις, μά μετ' άλλο το κοιμένο.

ΣΑΒΒΑΣ.—Άμέ το άλλο που είναι;

ΉΡΩΔΗΣ.—Τόκαφα στη φωτιά. Τόβαλα στο τζάκι και τόκαφα έως τον άγκώνα.

ΣΑΒΒΑΣ.—Αϊ, και τί; Ξελάφρωσες;

ΉΡΩΔΗΣ.—Όχι. Τη θλίψη μου δέν την παίρνει ή φωτιά, είναι πιο δυνατή κι απ' τη φωτιά άκόμα.

ΣΑΒΒΑΣ.—Η φωτιά, μπάριμπα, τα παίρνει όλα.

ΉΡΩΔΗΣ.—Όχι, παλληκάρι μου, είναι αδύνατη ή φωτιά. Μιά να τη φτύσεις έσθυσε.

ΣΑΒΒΑΣ.—Κατά τη φωτιά! Μπορείς, μπάριμπα, ν' ανάψεις μια τέτοια φωτιά, που κι δόλοκληρη θά λασσα να χύσεις άπάνω, δέν τη σβύνει.

ΉΡΩΔΗΣ.—Όχι, παλληκάρι, κάθε φωτιά σβύνει σά' περνά καιρός. Μά ή θλίψη δε σβύνεται με τίποτε. Είναι μεγάλη ή λύπη μου, τόσο μεγάλη, που σαν κοιτάξω γύρω μου. Άχ μάνα μου μάτι γινήκανε όλα: τα δέντρα είναι μικρά, το σπίτι μικρό, μικρό και το βουνό. Σά να μην είναι ή γη, μά κανένας σπόρος. Περπατάς κι όλο φοβάσαι μη φτύσεις στην άρη και πέσεις.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—(Εύχαριστημένος).

Έλα, έλα, βασιλιά Ήρώδη, καλά τα λές!

ΉΡΩΔΗΣ.—Για μένα, παλληκάρι, δέν ανατέλλει ούτε ό ήλιος. Για τους άλλους ανατέλλει, μά για μένα όχι. Οι άλλοι δε βλέπουν το σκοτάδι της ήμέρας, μά εγώ το βλέπω. Είναι μέσα στο φώς σά σκόνη. Πρώτα κοιτάξεις σά να ναι φατεινά, μά ύστερα, Θεέ μου!—ή ούρανός μαύρος, ή γη μαύρη, και όλα είναι μαύρος και πός. Κάτι φαίνεται, μά τί, δέν το καταλαβαίνεις: άνθρωπος είναι ή κανένα κούτσουρο. Ή λύπη μου, ή λύπη μου ή μεγάλη... (Σκυθρωπά.) Σά φωνάζω ποιός θά μ' άκούσει Σάν κλάμω ποιός θά μ' άπαντήσει;

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—(Πρός τον γέρο καλόγερο.) Τα σκυλιά του χωριού θ' άπαντήσουνε.

ΉΡΩΔΗΣ.—(Τινάζει το κεφάλι.) Άχ, έσείς άνθρωποι! Νά, κοιτάξτε με, σά ναμια, κανένα σιαγάθο. Βλέπετε τα μαλλιά μου και τις άλυσίδες και το γιό που σκοτώσα, και το βασιλιά Ήρώδη, μά την ήγη μου δέν τη βλέπετε και τη θλίψη μου δέν την ξέρετε. Τυφλοί είσαστε όλοι, σαν τα σκυλίκια της γης. Νά σας γυμνά κανείς με ξύλο κ' αυτό δε θά το καταλάβει! Έσύ κοιλαρά, τί κουνάς την κοιλιά σου;

ΣΑΒΒΑΣ.—Λόγια, που σου λέει μια φορά!

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—(Καθηγουχοστάκι.) Δέν είναι τίποτε αυτά. Με όλους μιλά έτσι.

ΉΡΩΔΗΣ.—Και θά μιλή. Είσαι σύ για να ύπηθετείς το Θεό; Είσαι για να κίθεσαι στο κατηλειό και να παίζεις με το διάβολο. Άπ' την κοιλιά του όλονγίτς, παλληκάρι, οι διάβολοι κυλάνε.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—(Ήμερα.) Καλά, καλά, ό Θεός μαζί σου. Μίλα καλύτερα για τη δουλειά.

ΉΡΩΔΗΣ.—(Πρός τον Σάββα.) Βλέπεις! Θέλει να γλεντήσει με την θλίψη μου. Γλέντα, γλέντα!

ΓΕΡΟ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Γλώσσα που την έχεις, Βασιλιά Ήρώδη! που τα βρήκες τόσα λόγια; Όπως μά φορά μπροστά στον ήγούμενο ξεφούρνισε: σά

δὲν εἶταν ὁ Θεὸς ἀθάνατος, πρὸ πολλοῦ θὰ τὸν πουλούσανε ἀπὸ ἑνα, ἕνα κομματάκι. Μὰ τὸν ὑπομένουμε, γιατί γιὰ τὸ μοναστήρι δὲν εἶναι ἀνθρώπος βλαβερός.

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Μαζεύει τὸν κόσμο. Ἔρχονται πολὺ γι' αὐτόνα ἐδῶ. Ἐμῆς δὲ μᾶς περιάζει, ὁ Θεὸς βλέπει τὴν ἀθωότητά μας. Σωστά, βασιλιά Ἡρώδη;

ΗΡΩΔΗΣ.—Αἶ, σὺπα καλύτερα, γέρο. Μόλις σέρνει τὰ πόδια του, μὰ στὸ χωριὸ ἔχει τρεῖς γυναῖκες. Μιὰ δὲν τοῦ φτάνει!...

(Οἱ καλόγεροι γελοῖν καλοκάγαθα.)

ΗΡΩΔΗΣ.—Βλέπεις; Βλέπεις; Οὐ-οὐ, τί ἀνέντροπα μάλιστα! Καὶ νὰ τοὺς φτύσεις ἀκόμη...

ΣΑΒΒΑΣ.—Γιατί ἔρχεσαι λοιπὸν ἐδῶ;

ΗΡΩΔΗΣ.—Δὲν ἔρχομαι γι' αὐτούς. Ἄκουσέ, παλιάρκοι, ἔχεις καιμιὰ λύπη;

ΣΑΒΒΑΣ.—Ἴσως καὶ νάχω. Γιατί;

ΗΡΩΔΗΣ.—Ἄκου, λοιπὸν τί θὰ σοῦ πῶ. Σὰ θάχεις καιμιὰ λύπη, μὴν πᾶς στοὺς ἀνθρώπους. Σὰ φίλος εἶ τὸ λέω, μὴν πᾶς. Σὰ θάνατο πρὸ μεγάλη ἀπ' τὴς δυνάμεις σου, πήγαινε στοὺς λύκους. Θὰ σὲ φᾶνε ἀμέσως, καὶ τέλειωσε, μ' αὐτοῖ... Ἐίδα, παλιάρκοι, πολλὰ κακὰ, μὰ γεϊότερο ἀπ' τὸν ἄνθρωπο δὲν εἶδα τίποτε. Ὅχι! Καὶ λένε: ἐπλασθήκανε κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν. Ἄχ παλιόσκυλο, παλιόσκυλο! Μὰ ἔχετε ἐσεῖς καινὴν ὁμοίωσιν; Μὰ σὰ δεῖτε καὶ τὴν πρὸ μικρὴ ὁμοιότητα, θὰ πεθάνετε ἀπ' τὴ ντροπὴ σας, παλιόσκυλο! Ἔλεες, γέλασε στὰ μούτρα τους, θέλεις φτύσει τους, θέλεις φρόνῳξε—τίποτε. Ἐσοολύφονται. Βασιλιάς Ἡρώδης... Τί σκυλολόγι... Ἀιέ, ὅταν ὁ βασιλιάς Ἡρώδης, ὄν ἐγώ, ὁ ἀληθινὸς μὲ τὴ χροσὴ κοφώνω, σκότωσε τὰ παιδιὰ σας, ποῦ εἴσατε, αἶ;

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Ἐμεῖς τότε, καλέ μου, οὐτε εἴχαμε γεννηθεῖ!

ΗΡΩΔΗΣ.—Δὲν εἴσατε σεῖς, μὰ ἦσαν ἄλλοι, τέτοιοι σὰν καὶ σεῖς! Ἐσφαξε κ' ἔσφαξε καὶ τίποτε ἄλλο. Πολλοὺ, παλιάρκοι μου, ρώτησα αἶ, πᾶς, τί:—Τίποτε, ποῦ λένε, τὰ ἔσφαξε, καὶ σὰν τὰ ἔσφαξε! Καλοὶ αἶ: Τὰ παιδιὰ τους καὶ αὐτὰ δὲν ἔξερουν νὰ φυλάξουν, γεϊότερα καὶ ἀπ' τὰ σκυλιὰ ἀκόμη, π' ἀνάθειά τους!

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Καὶ σὺ τί θάκαινες;

ΗΡΩΔΗΣ.—Ἐγώ; Τὸ κεφάλι του θάκοβα μαζί μ' ὅλη τὴν κοφώνω του!

ΓΕΡΟ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Εἶναι γροισμένο, στὴν Ἁγία Γραφή «Τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ, τὰ τοῦ Καίσαρος τῷ Καίσαρι».

ΧΟΝΤΡΟΣ ΚΑΛΟΓΕΡΟΣ.—Ὡστε στὴν ἑξὴν δουλειά, πᾶσι νὰ πεῖ, μὴν ἀνακατεύεσαι. Κατάλαβες;

ΗΡΩΔΗΣ.—(Κοιτάζει ἀπελπισμένος τὸ Σάββα). Μὰ ἄκουσε μοναχά! Ἄκουσέ τί λένε!

ΣΑΒΒΑΣ.—Τ' ἄκουσα.

(Ἀπολυθεῖ)

ΑΘΗΝΑ Ι. ΣΑΡΑΝΤΙΔΗ

Εἶναι θέβαιο καὶ λυπηρὸ πὸς ἡ καθαρῆδουσα μᾶς ἔβγαλε στὴ μέση ἕνα εἶδος μισὴ γλώσσα, ἕνα εἶδος μετριοκλήσια, πὸν λέν οἱ γλωσσολόγοι. Ἐμεῖς ἔχουμε τόσσα νὰ τὴν ξαναφτιάσουμε σὰ βιβλία μας, τὴ γλώσσα τοῦ λαοῦ. Ἐμεῖς ἔχουμε, ὄχι νὰ κάμουμε, μὰ νὰ ξανακάμουμε τὴ γλώσσα τὴ χαλαρμένη.

Ψυχάρης

ΚΟΚΚΙΝΑ ΦΥΛΛΑ

Ο ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΘΕΛΗΜΑ ΤΟΥ

! Κόκκινη Κυρά μου, ἡ ἀγάπη σου, τὸ νιώθω, εἶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Ὅταν σφιχταγκλισμένοι χορεύουμε ἀπάνω σι' ἀνθρώπαρα χαλιὰ τοῦ Ἀπολίη, μὴ ἀλήθεια μοῦ ξεχυλίζει τὴν ἀνθρώπινὴ μου καρδιά, μὴ αἰώνια ἀλήθεια, καὶ νιώθω πὸς γίνομαι ἕνα μὲ τὸ Θεό. Ὅμως πὸς μου, Κόκκινη Κυρά μου, ἀγάπη μου — ποῖς εἶναι ὁ Θεός;

Μὲ τέτοια λόγια καὶ μὲ τὰ μάτια γεμάτα ἀπὸ θλιμμένη εὐτυχία, τὴν ἐρωτοῦσα ἕνα τριανταφυλλένιο δέλι, καθισμένος πλάι τῆς σι' ἀκρογιάλι τῆς αἰωνίας θάλασσης, ἐνῶ τὰ κύματα, ἀπαλὰ ἀπαλὰ, φιλοῦσαν τὸν ἄμμο καὶ ψιθύριζαν, γλυκὰ, χίλια μικρὰ ροπήματα.

Κι ἐκεῖνη:

— Τρελὸ παιδί μὲ τὰ βαθιὰ, φοβισμένα μάτια... μὲ τὰ βαθιὰ φοβισμένα σου μάτια θὰ κοιτάξεις τριγύρω σου τὴν ἀλήθεια σου, ποῦ εἶναι τὸ θέλημά Του: μὰ πίσω, βαθιὰ πίσω ἀπ' τὴν ἀλήθεια σου ποῦ τὴν ἀγναντεύεις τριγύρω σου, τρελὸ παιδί, εἶναι ἡ δική του ἢ Ἀλήθεια. — Δὲν τὴν νιώθεις νὰ γιάνει ὡς μὲς σιὰ τρισοβαθὰ τῆς καρδιάς σου; Πὸς θέλεις μὲ τὰνθρώπινά σου λόγια, ποῦ εἶναι τῆς δικῆς σου τῆς ἀλήθειας λόγια, νὰ σοῦ εἰπῶ ἐκεῖνο ποῦ δὲ λέγεται;

«Βαθιὰ, σκόψε βαθιὰ καὶ ἀνιγκράσον τὴν οὐράνια φωνή Του. Στῆς ἀγάπης τὰναγελλήτῃ, στῆς δυναμικῆς τὸ θουδὸ τὸν πόνο σκόψε καὶ ἀνιγκράσον τὴ φωνή Του. Στῆς χαρᾶς τὸ κρυφὸ τὸ δάγκωμα καὶ στὴ βαθειὰ γλυκὰ τοῦ καιμιῦ σκόψε καὶ ἀνιγκράσον τὴν. Στὰ χαῖδολόγια τοῦ ἀέρα καὶ στὴ γοῆρα τοῦ Βόρῃα καὶ στοὺς πλατιοὺς σιναγαμοὺς τοῦ πελάγου σκόψε καὶ ἀνιγκράσον τὴν!

Ἄκουσε! τὴ σιγολένη τὰ λουλουῖδια τὴν ἀγνή καὶ τὰνθόνια τὴ νύχτα. Τὴ λέει ὁ ἥλιος στοὺς ἐρημικοὺς βράχους τὸ μεσημέρι, καὶ τὴ νύχτα τὰστέρια στὴν ἀκρογυαλιά. Σκόψε καὶ ἀνιγκράσον τὴν καρδιά μου, τρελὸ παιδί, μὲ τὰ βαθιὰ φοβισμένα μάτια, καὶ μὴ ζητᾶς, μὲ τὰ λόγια τοῦ πλάσματος νὰ σοῦ μιλήσω τὴ γλώσσα τοῦ Πλάστη.

«Πίσω ἀπ' τὴν ἀλήθεια εἶναι κρυμμένη μὴ ἄλλη βαθειὰ καὶ πλατειὰ κινεῖσιπωτὴ ἀλήθεια...»

— Κόκκινη Κυρά, τὰ λόγια σου εἶναι πρὸ γλυκὰ καὶ ἀπ' τὸ πέλι τῆς Σοφίας καὶ μουσικολοῦν πρὸ πολλὴ καὶ ἀπ' τὸ λιθάνι τῆς ἐκκλησιᾶς...

— Τρελὸ, λωλὸ παιδί!... Στὰ χέρια τοῦ ἀνθρώπου καὶ σιὰ τοῦ ἀνθρώπου τὰ λόγια θευματίζεσαι τὸ δροσερὸ λουλουδί τῆς Θείας Ἀλήθειας. Κι ἀλίμονο σιὸν ἀνθρώπο ποῦ θὰ θελήσει νὰ τὸ δώσει, ἀπὸ συμπαθῆτα ἢ ἀπὸ μεταίτιμητα, σιὸν ἀνθρώπο... Βαθιὰ εἶναι ὁ Θεὸς σιὸν ἀνθρώπο τὰ τρισοβαθὰ, καὶ εἶναι ὁ ἕνας καὶ Μόνος. Κ' ἡ κάθε ψυχὴ ἔχει μέσα τῆς τὸ Θεὸ τῆς καὶ κανεῖς ἀνθρώπος δὲ θὰ δώσει τὸ Θεὸ του σιὸν ἀνθρώπο. Κι' ἀλίμονο σὲ κείνον, ποῦ θὰ θελήσει νὰ δώσει τὸ Θεὸ του σιὸν ἀδερφὸ του! Ἀλήθεια σοῦ λέω: καὶ ὁ ἕνας καὶ ὁ ἄλλος θὰ πεθάνουν κλαίνοντας ἀπάνω ἀπ' τὰ ὠραῖα σιναγίμια τοῦ ὄρατου, ἐνὸς καὶ μόνου Θεοῦ... καὶ θὰ πεθάνουν ἰδρωτόντας ἀματωμένον ἰδρωτὰ ἀπάνω σιὸ σιαρὸ τῆς ἀμαρτίας τους... »

— Κόκκινη Κυρά μου, ἡ ἀγάπη σου, τὸ νιώθω,